

IN DE KIJKER: LESBISCHE MOEDERS IN JEUGDBOEKEN

door Mieke Maerten

Voor buurtkinderen, klasgenootjes, neefjes en nichtjes kan het soms makkelijker zijn wanneer zij al eerder geconfronteerd werden met verschillende soorten gezinnen. Kinderen en jeugdboeken bijvoorbeeld, kunnen hier een rol in spelen. Dat kan op twee manieren gebeuren. Het lesbisch moederschap kan het hoofdthema van het boek zijn. Dit impliceert dat het tot op zekere hoogte geproblematiseerd wordt. Dergelijke boeken kunnen een antwoord bieden aan kinderen die al met vragen en/of vooroordelen zitten. Een tweede mogelijkheid is het aan bod komen van diverse samenlevingsvormen zonder dat deze expliciet het thema van het boek vormen. Het wereldbeeld van de lezertjes wordt zo opengetrokken zonder dat er bepaalde, misschien voorbarige, vragen gesteld worden.

Voor deze *in de kijker* gingen we op zoek naar Nederlandstalige jeugdboeken waarin lesbische moeders aan bod komen. Dat bleek niet zo eenvoudig te zijn. Na wat spoorwerk hebben wij er toch twee gevonden. Een bespreking.

Mijn moeders zijn lesbisch en ik ben ook normaal.

Odiel Reef

Amsterdam: Uitgeverij Sjaloom, 2000. – 183p.

Vanaf 12 jaar

Bente is twaalf als ze van haar moeders te horen krijgt dat ze van plan zijn te verhuizen naar een dorp. Haar leven ziet er plots heel anders uit. Hoe moet dat nu met haar beste vriendin? En hoe zullen hun nieuwe buren reageren op hun gezin? Een aantal zaken lijken plotseling niet meer zo vanzelfsprekend. 'Al die gedachten maakten me onzeker. Ik had er nooit zoveel bij stilgestaan als de laatste tijd, sinds ik het wist van die verhuizing. Waarom had ik niet gewoon een vader en moeder, net als iedereen? Wat zouden de kinderen van mijn nieuwe school van mijn ouders vinden? En de mensen van het dorp? Ik wilde niet anders zijn dan de rest.'

Eenmaal verhuisd blijken er nog meer veranderingen op til. Het leven in een dorp is heel wat anders dan in de stad. Nieuwe vrienden maken loopt ook al niet van een leien dakje, en zeker niet voor iemand met zo'n raar gezin: 'Nog meer rare dingen in huis, dacht ik. Wanneer zou het een keer ophouden? Gelukkig nam ik toch nooit iemand van school

mee, zodat ze het daar niet zouden merken.'

En er zijn nog dingen die haar leven ingewikkeld maken. Haar broertje heeft een spierziekte en heeft steeds meer hulp nodig. Ronald, vriend des huizes wordt beschuldigd van pedofilie wanneer bekend raakt dat hij homo is. En tot overmaat van ramp willen haar moeders er nog een kindje bij.

Gelukkig is er Myrthe nog, wereldwijd, een vriendin waar je op kunt rekenen. Aan haar kan Bente al haar problemen kwijt. Al heeft Myrthe zo haar eigen problemen. Met haar moeder bijvoorbeeld, die ziek is in haar hoofd en daardoor telkens opnieuw moet opgenomen worden in een psychiatrisch ziekenhuis. Myrthe zelf wordt dan in een pleeggezin geplaatst. Dankzij haar beseft Bente hoe goed ze het eigenlijk heeft. 'Ineens drong het tot me door hoe stabiel mijn leven eigenlijk was in vergelijking met dat van Myrthe en een hoop andere jongeren die ik kende. Ik had ouders die na achttien jaar nog steeds van elkaar hielden, twee vrouwen die gek op elkaar waren en het thuis gezellig maakten.'

Mijn moeders zijn lesbisch en ik ben ook normaal vertelt vooral het verhaal van een meisje in de pubertijd. Net als alle andere pubers komt zij in opstand tegen alles waar haar ouders voor staan.

Bente lijdt aan een onbestemd gevoel van ontevredenheid, 'een soort heimwee naar de toekomst, maar dat bestond natuurlijk helemaal niet'. Dit gevoel wordt in de eerste plaats geprojecteerd op de afwezige vader: 'Door dat gesprek met Myrthe moest ik weer vaak aan mijn vader denken. Wat zou hij voor een man zijn? Leek ik op hem? Wat voor werk deed hij, wat voor hobby's zou hij hebben? Ik wist echt helemaal niets van hem.'

De problemen waar Bente mee worstelt zijn de problemen van elke puber. Wie ben ik? Wat is verliefdheid? Waar hoor ik bij? Wat wil ik?

Het thema lesbisch ouderschap komt uitgebreid aan bod. Bente heeft vooral problemen met het feit dat hun gezin opvalt, uit de toon valt. Ze is de buitenwereld keer op keer een uitleg verschuldigd en dat is ze beu: 'Oh nee, daar gaan we weer, dacht ik geërgerd. De zoveelste die niet begrijpt hoe ons gezin in elkaar zit.' Haar klachten over haar moeders zelf gaan meestal over een 'te bewust moederschap'. De grootste fout die haar moeders maken is dat ze té begrijpend, té verantwoord zijn: 'Daar had je mijn ouders weer met hun psychologengelul, dacht ik geërgerd.'

Zoals de meeste pubers valt Bente na verloop van tijd terug in haar plooi. Op het einde van het boek is ze zich tenvolle bewust van haar bevoorrechte situatie: 'Als ik Marijke met een dikke buik door de kamer zag schommelen, dacht ik nooit meer aan mijn woede van het begin. Op een vreemde manier was die weggezakt, net zoals het heftig verlangen om mijn vader te leren kennen. Hooguit voelde ik wel eens een vaag gevoel van gemis.'

Myrthe had gelijk. Mijn vader kende ik niet, maar ik had twee moeders die gek op me waren. Daar kon een vader misschien niet eens tegenop.'

Het boek barst van de goede bedoelingen en verdrinkt daardoor weleens in politiek correct denken. Geen enkel heikel thema wordt geschuwd: vooroordelen, pedofilie, drugs, kunstmatige inseminatie, gehandicapten, psychiatrie, incest, ze worden één voor één op de lezer losgelaten. En dat is af en toe van het goede teveel. De auteur is zo gedreven om Bentes gezinssituatie als stabiel, warm en normaal te tekenen dat ze soms in overdrive gaat. Bentes gezin is dan ook het enige normale in het boek. Andere ouders zijn ongewild alleenstaand, kunnen niet zelf voor hun kinderen zorgen, zijn te oud, te onverschillig, kortom telkens schort er wel iets aan. Enkel bij Bente is het 'gezellig'.

trefwoorden: KINDERBOEK/LESBISCHE MOEDERS

vindplaats in de RoSa-bibliotheek: RIII/0165

Lekker wakker

Lydia Rood

Amsterdam: Leopold, 2000. – 67p.

Vanaf 10 jaar

Charley heeft haar rugzak 'vol slimme dingen' gepakt en is weggelopen van huis. Ze is niet bang want ze heeft ervaring. 'Ze was al weggelopen sinds haar derde, ze had genoeg geoefend.'

Ze moet wel uitkijken want 'Charleys ene moeder was bij de politie en Charleys andere moeder was ook bij de politie. Het zou dus niet lang duren voor ze haar te pakken hadden.'

Lekker wakker vertelt de avontuurlijke belevenissen van de pientere Charley. Ze is weggelopen omwille van het avontuur en ook een beetje om gevonden te worden.

's Nachts op straat komt zij allerlei interessante figuren tegen. Er is Lepe Lotje, die een beetje stinkt en hard schreeuwt, maar ook wel lief is. Er is Karel die wel een borreltje lust, Carlo die een beetje in de war is en Schat, de hoer met de mooie blonde pruik. En dan is er ook nog Sjarloos, die een broertje van haar zou kunnen zijn, of een zusje want dat is niet zo duidelijk.

Wanneer de handel van Sjarloos gepikt wordt, is Charley vast van plan de dief te vangen.

Dat kan geen probleem zijn, want dieven vangen zit haar in het bloed met zo'n moeders: 'De kwestie is deze: Sjarloos zijn handel is gestolen en nou zoekt zij de dief, want dat heeft ze geërfd. Wist jij dat, dat dieven vangen erfelijk was?'

Charley organiseert heel professioneel een klopjacht en roept daarvoor de hulp in van alle nachtfiguren. Die zijn echter niet zo snel bereid haar en Sjarloos hulp te bieden en dat vindt Charley heel vreemd. Dat is ze niet gewoon: 'Mamapoes bijvoorbeeld, die deed altijd wat Charley vroeg. En als het echt niet kon, dan zei ze: 'Laten we er nog eens over praten.' En MamaSee, die deed ongeveer de helft van wat Charley vroeg. Iets meer dan de helft. Maar als Charley hulp nodig had, dan zeiden ze nooit nee.'

Bovendien laten ze haar steeds opnieuw alleen, net op de momenten dat ze bijna een familie lijken: 'Waarom lieten ze haar steeds maar alleen? Dat was ze niet gewend. De grote mensen die zij kende – voor ze weggelopen was tenminste- wilden altijd haar hand vasthouden om haar niet kwijt te raken. Dan wilde Charley juist zoekraken. Maar sinds ze weggelopen was, leken de regels veranderd.'

Nadat de dief gevangen is en de ochtend aanbreekt, krijgt Charley er een beetje genoeg van. Toch wel vreemd dat die knappe politieagenten van een moeders haar nog niet gevonden hebben. Bovendien moet ze steeds aan hen denken: 'Zouden ze erg moeten huilen als Charley weggelopen bleef? En MamaSee ook?'

Er liepen tranen over Charleys wangen, zo zielig vond ze het voor MamaSee en MamaPoes.'

Dus besluit ze maar om terug naar huis te gaan. Avontuur over, eind goed, al goed.

Lekker wakker is vooral een spannend avonturenverhaal. Op speelse en ongedwongen wijze worden een aantal zwaardere thema's zoals dakloosheid, drugs, veiligheid en gender bending aangehaald.

Het thema lesbisch ouderschap komt hier slechts zijdelings aan bod. Lydia Rood werkt vooral met tegenstellingen. Het gezin wordt hier tegenover de straat geplaatst. Thuis is het warm en geborgen, ouders staan altijd voor je klaar. Weglopen is eerst wel avontuurlijk, maar de straat is vaak koud en eenzaam en vriendschap is er niet onvoorwaardelijk. In het geval van Charley is 'thuis' bij MamaSee en MamaPoes, toevallig twee vrouwen, verder hoeven daar geen woorden aan worden vuil gemaakt.

Het boek brengt jonge lezertjes op ongedwongen wijze in contact met verschillende leefvormen zonder dat deze geproblematiseerd worden. Een aanrader!

trefwoorden: KINDERBOEK/LESBISCHE MOEDERS

vindplaats in de RoSa-bibliotheek: RIII/0166